

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Илиан Иванов Минков от ИУ-Варна,
профессионално направление 3.8. Икономика,
научна специалност 05.02.18 Икономика и управление (индустрия),
член на Научното жури със заповед № 627/26.06.2023 г.
на Ректора на СА "Д. А. Ценов" гр. Свищов

върху дисертационен труд на тема „Влияние на германските инвестиции върху развитието на българската икономика”
за придобиване на ОНС „доктор”,
по докторска програма "Икономика и управление (индустрия)"
с автор Кармен Димитров Вранчев

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е в общ обем от 234 страници и в структурно отношение е оформлен в увод (8 стр.), три глави (202 стр.), заключение (6 стр.), списък на използваната литература, включващ общо 104 източника и интернет страници.

Предмет на изследване е влиянието, което ПЧИ оказват върху българската икономика. Считам, че предметът е актуален, като осъщественото изследване, разкритите проблеми и направените препоръки дават възможност за подобряване на политиката по насърчаване на ПЧИ в България

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Безспорно ПЧИ в една икономика имат значително влияние върху нейното развитие, благодарение на множеството преки и косвени ефекти, реализирани на фирмено, регионално и национално равнище. Обичайно инвестиционният поток се насочва от силно развитите към развиващите се икономики, като инвестиращите компании се възползват от предимства като евтина работна ръка, достъп до суровини, близост до пазари и др. В същото време те пренасят в приемащата страна нови технологии, знания, ноу-хая, управленски опит и умения, което способства за повишаване на конкурентоспособността на местните фирми. Осъществените изследвания към настоящия момент обаче не дават еднозначен отговор за характера, силата и посоката на връзката между обема на реализираните ПЧИ и макроикономически показатели като БВП, БДС, равнище на заетост и др.

Тези въпроси са от съществено значение за икономиката на България, която като развиваща се, разчита изключително много на ПЧИ за икономически растеж и полага усилия за тяхното привличане. Особено

важно в случая е да се установи влиянието на стратегически за България икономики, с най-голям дял в инвестиционните потоци. Във връзка с това считам, че обектът на изследване е подходящ, тъй като Германия е водещ инвеститор в националната икономика, и то в сектори, в които се генерира висока добавена стойност. Целта и задачите на дисертацията са правилно формулирани, като тяхното реализиране спомага за идентифициране на ефектите от германските инвестиции на микро и макро равнище. Използваните изследователски методи и инструменти са подходящи за целите на научната разработка и адекватни по отношение доказването на дисертационната теза, а стилът на поднасяне на изложението е на необходимото научно равнище. Авторът познава добре литературата и нормативната уредба по разглежданата тематика, което му позволява по достъпен и аргументиран начин да изложи своите научни позиции.

Структурата на дисертационния труд следва класическия модел, като дефинираните изследователски задачи се реализират от докторанта в рамките на логически издържано и правилно подредено изложение, структурирано в три глави.

Глава първа е с теоретичен характер и в нея детайлно са разгледани въпросите за дефиниране и класификация на ПЧИ, обстойно е проследено развитието на теориите за ПЧИ, очертани са мотивите за осъществяване на ПЧИ и ефектите, които те оказват върху приемащата страна. Положително впечатление тук прави умението на докторанта да борави с литературни източници, да прави критичен анализ на позициите на авторите и да изявява аргументирана гледна точка по дискутираните въпроси.

Във втора глава са разкрити параметрите на макроикономическата рамка, институционалната среда и нормативната уредба в България, предпоставящи интереса на чуждите инвеститори. Поставен е фокус върху ролята на Германия в икономиката на страната и е проследена динамиката на ПЧИ с произход Германия за периода 2014 - 2022 г. Очертана е ясна тенденция на нарастване значението на Германия в българската икономика, за което красноречиво говори факта, че през 2020 г. 5 % от заетите лица в страната работят за германски фирми.

Същинското проучване в дисертацията е осъществено в Трета глава, където е установено влиянието и са измерени ефектите (преки, косвени и индуцирани) на ПЧИ, реализирани от "Аурубис България" АД, върху икономиката на България на микро, макро и регионално равнище. Изчислен е и съвкупният икономически ефект от дейността на компанията в страната, въз основа на което е доказана основната изследователска теза и дефинираните подтези в дисертационния труд. На базата на разкритите слабости в дейността на институциите, ангажирани с привличането на ПЧИ, са направени някои препоръки за подобряване на политиката по насърчаване на чуждестранните инвестиции в България.

Считам, че дисертационният труд е оригинално научно изследване и е лично дело на автора. Авторефератът е в обем от 55 стр., като пълно и точно отразява съдържанието, получените резултати и приносите в

дисертацията. Основните моменти от нея намират публичност в 9 научни публикации, от които 1 студия (в съавторство), 3 самостоятелни статии (една в списание индексирано в Scopus) и 5 научни доклада (в съавторство). По този начин докторантът изпълнява минималните национални изисквания за придобиване на ОНС "доктор", като значително надхвърля изискуемия минимум от 30 т. по показателите от група Г.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Представената в автореферата справка за приносите коректно и реално отразява основните постижения на докторанта в цялостното изследване, което ми дава основание да потвърдя посочените приноси. Считам, че те обогатяват съществуващите теоретични знания и практико-приложни постановки в областта на ПЧИ. Позволил съм си да представя приносите в дисертационния труд в малко по-обобщен вид, свеждащ се до:

Първо, обогатяване на теоретичното познание по въпросите на ПЧИ, в т.ч. доразвиване на понятието "чуждестранни инвестиции", систематизиране на теориите за ПЧИ и др.

Второ, очертаване на макрорамката (икономическа, законова и институционална) за осъществяване на ПЧИ в България.

Трето, проучване на влиянието и ефектите (преки, косвени и индуцирани) на германските чуждестранни инвестиции върху икономиката на България и в частност върху развитието на металургичната индустрия, на примера на "Аурубис България" АД.

Четвърто, формулиране на препоръки за подобряване на политиката по насърчаване на ПЧИ в България на основата на разкритите слабости и недостатъци в дейността на ангажираните институции.

IV. Въпроси и бележки по дисертационния труд.

Дисертационният труд е разработен на високо научно равнище, с много добър стил на изложение. Нямам критични бележки към докторанта, но мога да отправя някои въпроси, по които може да се дискутира:

1. Докторантът е очертал и аргументирал задълбочено положителните ефекти от инвестициите в "Аурубис България" АД. Въпросът ми е съществуват ли негативни ефекти от тези инвестиции и какви са техните конкретни проявления на национално, регионално и отраслово равнище?

2. Инвестициите в "Аурубис България" АД са с дългосрочен характер и имат множество косвени ефекти върху свързаните фирми и икономиката на региона. Във връзка с това може ли да се идентифицира трансфер на технологии, ноу-хая, добри практики и управленски опит от компанията към нейните партньори във веригата на доставки?

3. Германската национална култура и ценностна система се различават съществено от българската народопсихология. Оказва ли това влияние и в каква посока върху ефектите от ПЧИ на германските компании в икономиката на България?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Дисертационният труд на докторант Кармен Димитров Вранчев е завършено самостоятелно научно изследване, посветено на ясно дефиниран, значим и актуален научен и приложен проблем. Поставените цел и задачи на изследването са успешно изпълнени, като в резултат на това са постигнати резултати с научен и научно-приложен характер.

Дисертационният труд изцяло отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ГПГЗРАСРБ и вътрешните нормативни документи на СА "Д. А. Ценов" гр. Свищов за присъждане на образователната и научна степен „доктор”.

С пълна убеденост давам **положителна оценка на дисертационния труд** на тема „Влияние на германските инвестиции върху развитието на българската икономика” и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на докторант Кармен Димитров Вранчев ОНС „доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (индустрия)”.

31.08.2023 г.
гр. Варна

Изготвил становището
(доц. д-р Ил. Минков)